

PARADA

DEJV EGRS

Preveo
Marko Pavlović

— Laguna —

Naslov originala

Dave Eggers
THE PARADE

Copyright © 2019 by Dave Eggers
Translation copyright © za srpsko izdanje 2020 , LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta
odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

PARADA

I

Na jutarnjem platinastom svjetlu podigao je glavu, tešku kao olovo. Ležao je na plastičnom dušek, u prepravljenom kontejneru za transport, ispod malenog ventilatora koji je vrteo mlaki vazduh u prostoriji.

Obrisao se vlažnim maramicama i obukao uniformu, crni kombinezon od sintetičkog vlakna. Ispod sunca, koje je brzo izlazilo, prešao je preko pošljunčene hotelske staze u partnerovu sobu. Nikada se nisu bili sreli. Pokucao je na rebrasta čelična vrata. Nije bilo odgovora. Pokucao je jače.

Nakon nekog komešanja iznutra, otvori vrata jedan gibak čovek, samo u belim boksericama. Imao je tamne oči, rascepljenu bradu i široke, ženstvene usne. Uvojak crne kose nonšalantno mu je zaklanjao levo oko.

„Izaberi broj.“

„Devet“, reče čovek na vratima, smejući se lukavo.

„Okej. Znaš kako kompanija barata imenima. Ja ne znam tvoje, ti ne znaš moje. Tokom naredne dve nedelje ti si Devetka. Mene zovi Četvorka.“

„Ti si Četvorka?“

„Zvaćeš me Četvorka. Ja ću tebe Devetka. Kapiraš?“

Iz bezbednosnih razloga kompanija je insistirala na jednostavnim pseudonimima, obično numeričkim.

„Kapiram“, reče Devetka, skloni kosu s lica i zabaci je nazad.

Stigli su bez pasoša. Pasoši su bili komplikacija i obaveza na takvom mestu, u državi koja se oporavlja od godina građanskog rata, prožetoj korupcijom i sada opterećenoj novom vladom bezakonja. Četvorka i Devetka su doleteli pod lažnim imenima privatnim čarterom. U prošlosti, u drugim zemljama, zaposlene u kompaniji su otimali i ubijali. Otmičari su prvo tražili novac kompaniji, zatim porodici, pa državi. Ali bez pasoša i imena ljudi kao što su Četvorka i Devetka bili su anonimni i gotovo bezvredni. Njihovu mašinu, RS-80, bilo je gotovo nemoguće pratiti. Nije nosila naziv kompanije, nije imala serijski broj i nije imala nacionalni registar. Niko osim njihovih klijenata, severne vlade u glavnom gradu, ne bi znao ništa o njima, njihovom poreklu ili poslodavcu.

„Spreman da jedeš?“, pitao je Četvorka. „Imamo četrdeset minuta dok ne počnemo. Ekipa vrši poslednju proveru na mašini.“

„Uskoro“, reče Devetka, s osmehom koji mu se nazirao na širokim usnama. Devetka iskorači izvan ulaza i klimnu glavom prema krevetu iza sebe.

Iznad Devetkinog nagog torza Četvorka je video izgužvane čaršave nenameštenog kreveta i među njima isprepletene mišićave noge usnule žene. Devetka se nije potrudio da je sakrije. Umesto toga, zaverenički se

nasmejao. Četvorka nikad nije sreo ovog čoveka, i nije smatrao da ume da predviđa, ali u trenutku je znao da je Devetka agent haosa i da će taj težak posao učiniti još mnogo težim.

Sad Devetka zevnu. „Možemo li se naći kroz koji minut?“

Četvorka zatvori vrata i krenu preko dvorišta, sada se kuvajući na ranoj dnevnoj vrućini, u kafeteriju. Soba je bila vlažna, ljudi nagnuti nad hranom – muškarcu u odelima, muškarcu u izbledelim vojnim uniformama, muškarcu u tradicionalnoj odeći. Svi su govorili tiho kroz zveckanje jeftinog escajga o plastične tanjire.

Bilo je svega nekoliko stranaca u improvizovanoj trpezariji priključenoj ovom novom hotelu, koji obuhvata dvadesetak kontejnera za transport poređanih u nepravilni polukrug. Nakon što je sačekao pola sata u prostoriji za doručak, Četvorka ponovo ode do Devetkine sobe i pokuca na vrata.

„Završavam!“, viknu Devetka, a iz sobe se razleže smeh.

Četvorka se vratio u kafeteriju i popio flaširanu vodu. Deset minuta kasnije Devetka je ušao u sobu, istuširan i obučen u firmin crni kombinezon. Odbio je, doduše, da se uvuče u gornju polovinu kombinezona. Nosio je belu potkošulju s V-izrezom, rukavi kombinezona su mu visili uz telo, milujući ramena drugih ljudi dok se klizao oko stolova na putu ka Četvorki.

„Nisam te očekivao ovde danas“, reče Devetka. „Avioni u ovim krajevima nisu tako tačni. Zato sam sinoć imao društvo. Jesi li oženjen?“

„Nisam“, slega Četvorka.

„Ne jedeš?“, upita Devetka.

„Već sam jeo“, reče Četvorka. U svojoj sobi pojeo je pakovanje suve ovsene kaše i mleka u prahu, kesicu badema i parče suvog mesa – to je poneo. Spakovao je dovoljno hrane za dvanaest dana, koliko je očekivano da posao potraje.

„Jeo si u *sobi*?“, reče Devetka uvređeno. „Ne možeš *tako*. Hrana je ovde tako dobra. Pa, možda ne tako dobra, ali je *interesantna*.“ Kosa mu je pala preko levog oka i zabacio ju je natrag zamahnuvši rukom.

„Objasniću ti“, rekao je Devetka, otišao do bifea i izabrao pola grejpa, visoku čašu soka od manga, tri kuvana jajeta i nekoliko parčadi životinjske kosti s krvavim mesom. Na povratku do stola Devetkini beživotni rukavi ponovo su mlatili među ostalim gostima. Četvorka je pogledao po prostoriji da vidi da li je neki od lokalaca, koji su bili mešavina bivših pobunjeničkih komandanata i skorih profitera, pokazao zanimanje za Četvorku ili Devetku. Niko nije. On i njegov novi partner su očigledno bili stranci na mestu gde su posetioci većinom bili pomoćni radnici i inspektori naoružanja, i bilo je bolje da ostanu neupadljivi.

Devetka je spustio tanjir i dopustio da mu kosa padne s čela, poput vitica vrbe. Izbegavajući limeni pribor, Devetka je prstima ubacivao u usta kosti divljači za glodanje i spirao meso sokom boje sunca. Kompanija je savetovala da se regionalno voće ne jede celo ili u tečnom obliku, i snažno je sugerisala da jaja ili meso mogu da sadrže ešerihiju koli, salmonelu ili lišajeve. Ali Devetka je sve to raskalašno progutao, dok je njegova masna kosa nepristojno padala po tanjiru. Četvorka

nije mogao da razabere šta je kompanija videla u ovom čoveku. Predstavljao je opasnost.

„Znaš koliko ona košta?“, upita Devetka punih usta. Nije čekao da mu Četvorka odgovori. „Manje nego što plaćamo za doručak. I bila je svežija od toga“, reče on, ubadajući viljušku u sočni grejpfrut ispred sebe.

„Mašina čeka“, reče Četvorka. „Prva čaura je na mestu. Koliko ti treba da se spremiš?“

Devetka ga pogleda cereći se. „Sada znam zašto te zovu Sat.“

Četvorka ustade. „Budi spreman za deset minuta“, reče.

„Mora da se šališ. Tek što sam stigao juče“, reče Devetka. „Raspored je krcat. Ovo je sjajan grad. Hajde da provedemo dan ovde. Još jednu noć, bolje reći.“ Pohotno je podigao obrvu. „Pozajmiću ti devojkicu.“

Četvorka je ugurao svoju stolicu. „Nađimo se ispred za deset minuta. Ponesi svu opremu.“

II

„Ulazi“, reče Četvorka. Čekao je u taksiju u kružnom prilazu hotelu. Devetka je upravo izašao iz predvorja u sandalama, noseći vreću sa stvarima. Ličio je na turistu koji se ukrcava na jednodnevni izlet. Ušao je i taksijem krenuo.

„Morćeš da se preobuješ“, rekao je Četvorka.

Devetka otvori usta, nagnu glavu kao životinja i onda se nasmeši, kao da bira između mnogih duhovitih stvari koje bi mogao reći. Nije rekao ništa. Opet je odbacio kosu sa čela.

Četvorka je poznavao ovakve ljude, koje je zabavljalo sve, a najviše oni sami. Ovaj je pustio kosu tako da mu je ometala vid i morao je da je sklanja stotinu puta na dan. To je bila glupost. Za čoveka koji je toliko aljkav ovaj posao bio je avantura, šala.

Ali Četvorka nije želeo da bude ovde duže nego što je bilo potrebno. Vlažnost, čak i na putu od aerodroma do grada, bila je nepodnošljiva. Znao je da će, dok trpi ovu

vrstu toplote, naizmenično biti nepokretan i razdražljiv. Ali u kabini RS-80 će biti klimatizovano, a zadatak je bio jednostavan. Trebalo je asfaltirati i obeležiti 230 kilometara kolovoza s dve trake, spajajući ruralni jug zemlje s glavnim gradom na urbanom severu.

Koridor je bio raščišćen, a put je bio zemljan i nabijen. Ali uskoro će kišna sezona, a ako bi put ostao neasfaltiran, sav taj posao bi ubrzo bio zbrisan. Četvorka je proučavao planove i video put na satelitskim snimcima. Nikada nije radio na tako ravnom putu. Presecao je grmlje i pustinju i šume i sela, ali nigde nije bilo ni brda, ni planina, ni gradova. Četvorka je bio skoro potpuno neometan.

„Znači radio si mnogo poslova“, reče Devetka. Poprimio je uctiv, ozbiljan ton, ali pretvaranje mu nije išlo od ruke. Na njegovom licu ponovo je počeo da se nazire osmeh.

„Ovo mi je šezdeset treći zadatak“, reče Četvorka. Tu je stao. Za osam godina asfaltirao je preko sedam i po hiljada kilometara na četiri kontinenta.

„Jesi li nekad upao u nevolju?“, upita Devetka.

Četvorka je bio držan na nišanu samo dvaput. Rad kao što je njegov često se odvijao blizu i za vreme nasilja i zločina, a da se zapravo nije poklopio ni sa jednim. Na prethodnim poslovima Četvorka je video ono što se kasnije ispostavilo da je pali putnički avion, oboren raketom zemlja–vazduh. Prolazio je pored bunara zatrovanih leševima. Jednom je za samo nekoliko minuta propustio scenu raspeća. „Nisam“, odgovorio je.

„Već si ranije koristio ovu mašinu?“, upita Devetka.

„Jesam“, reče Četvorka.

To nije bilo sasvim tačno. Ovo mu je bio prvi terenski zadatak s ovim konkretnim vozilom. To je bio tek drugi put da je kompanija koristila RS-80, značajno poboljšanje u odnosu na prethodnu inkarnaciju, RS-50. Takođe, kokpit novog modela je predviđen za jednu osobu. RS-50 je imao mesta za dvoje, a deljenje malog kokpita ometalo je Četvorku. Unutra je bila potrebna samo jedna osoba, i novi model je to s pravom prepoznao. Za ovaj zadatak kompanija je odlučila da će drugi član posade voziti kvad, terenski četvorotočkaš, kako bi išao ispred i izviđao prepreke i kako bi osigurao da niko ne dira čaure. To bi bila Devetkina nadležnost.

„Vidi ovo“, reče Devetka i pokaza pored blatnjavog puta. Četvorka nije bio siguran šta je Devetki bilo zanimljivo. Ništa od ovoga nije bilo novo. Sve oko njih bilo je uobičajeno za zemlju u razvoju nakon rata. Plastične flašice sa dizelom, poređane na ivičnjaku, koje su prodavale smežurane bebe. Psi lutalice i deca koja drže bebe. Perjasti oblaci udaljenih požara. Potrošene čaure metaka. Tinejdžeri s naočarima za sunce i praznim kalašnjikovima. Kamioni koji donose šljašteće stvari koje godinama nisu viđene u regionu – klima-uređaje, ormane za kartoteku, čitave prozore, čak i vitraže za neku crkvu finansiranu iz inostranstva. Beli kamioni puni humanitaraca, razdražljivih ili raskalašnih.

Svuda su bili prizori obnavljanja. Na klimavim skelama, napravljenim od kvrgavih štapova, desetak zidara je popravljalo opštinsku zgradu s rupom na fasadi u obliku oblaka. U susedstvu je sredovečna žena, u krznenom zimskom kaputu, sedela pod prugastim suncobranom, pored kancelarijskog foto-kopir

aparata, koji je nekako izgurala pored puta. Poslovno obučeni muškarci i žene čekali su u redu da iskoriste njene usluge. Piskavi zvuk dizel skutera ih je pretekao, i Devetka se nasmejao.

„Ceo klan“, reče on.

Četvorka je preleteo pogledom i video petočlanu porodicu kako se poređala na jedan mali skuter koji ih je ubrzo pretekao i prestrojio se u njihovu traku. Dvoje dece stajalo je na gazištu skutera ispred oca, čija se žena čvrsto držala za njega sa bebom vezanom na leđa. Beba, uspavana i s licem u oblaku dima od dizela, nosila je pletenu kapu s draguljima i zvončićima.

Bio je ovo rastući grad, budan i živ nakon građanskog rata, za koji su njegovi stanovnici smatrali da se neće nikad završiti. Sva stakla su bila razbijena, svi krovovi su se urušili, bilo je ljudi bez nogu i klinika punih umirućih i ubogih. Bilo je milion raseljenih, milion u izbeglištvu, deset hiljada siročadi. A ipak su svi bili ushićeni povodom izgradnje, usred neuređenog smeća, otpada bačenog u lokalne potoke, plutajućih jata plastičnih flaša posvuda. Usred haosa je bilo radosti i frenetičnosti. Bilo je naleta strane pomoći, sredstava za obnovu, stranaca koji su dolazili da procenjuju i konsultuju se, da daju subvencije i mito i naplaćuju naknade. Kuće su postale hoteli; kuhinje restorani. Posetiocima su bili potrebni flaširana voda, gazirana pića, viski, piletina, slatkiši, govedina. Obezbediš obrok za šest humanitarnih radnika i platiš svojoj porodici račune za mesec dana. Ili kupiš skuter da skloniš porodicu odatle.

„Imaćemo naporan dan“, rekao je Četvorka. „Preduhitrimo raspored dok možemo.“ Dok je izgovarao

te reči, znao je da će Devetka prikriti diskretni osmeh, i zaista je to učinio. Četvorka je sklonio pogled s njega i ugledao dvojicu muškaraca kako istovaruju novu mašinu za pranje posuđa iz zaprežnih kola, u kojima je bila i jedna starija žena na nosilima, infuzija, montirana iznad nje pomoću lepljive trake, i palica za kriket.

Njih dvojica su imali dvanaest dana da završe posao. RS-80 je dizajniran tako da asfaltira 25 kilometara dnevno, ali može da dogura do 30. Četvorka je očekivao da će 230 kilometara biti završeno za deset dana. Ipak, kompanija je predvidela mali dodatni period, dva dana, za nepredviđene okolnosti. Kompanija bi dobila bonus od vlade ako bi se ispratio raspored, tako da je svaki dodatni dan ugrožavao raspored, što je ugrožavalo kompanijin bonus, a to je ugrožavalo Četvorkinu kompenzaciju.

Najvažnije, put je morao biti završen na vreme za paradu. Predsednik, poznat po političkom teatru, planirao je da parada počne onog trenutka kada put bude završen. Povorka bi napustila glavni grad i putovala na jug, simbolizujući kraj decenija rata i početak mira i prosperiteta koji bi put omogućio.

RS-80 je smanjio svaku sumnju u ispunjavanje tako zbijenog rasporeda. S obzirom na to da su asfaltirali tokom sušne sezone, mogućnost kiše bila je isključena, a osim kiše, praktično nije bilo drugih promenljivih. Kada nije bilo nikakvih promenljivih i ometanja, na Četvorku se moglo računati da će završiti bilo koji posao na vreme, ili ranije. Sem spavanja i povremenog obroka, Četvorka se nije odmarao dok je bio na zadatku. Nije pravio pauze, osim ako bi bile neophodne.

„Bio si ovde ranije?“, upita Devetka.

„Ne“, reče Četvorka. Posmatrao je kako Devetka ponovo zabacuje kosu s očiju i prelazi rukom preko cele lobanje. Uskoro je kosa koju je upravo sklonio ponovo ometala njegov vid. Besmisleno, pomisli Četvorka.

„Ovo ti je prvi zadatak“, reče Četvorka.

„Da“, reče Devetka.

„Razumeš svoju ulogu?“

„Da. Očisti put, *ublaži prepreke*.“ Devetka je poslednje dve reči izgovorio lažno formalnim tonom.

Četvorka se zabljuje u njega i udahnu. Njihov taksi prošao je nekoliko policajaca koji su ležali u zadnjem delu kamioneta, isprepletenih nogu i bosih stopala. Kolona učenika je prolazila u kaki pantalonama i blistavobelim košuljama i nosila knjige koje je donirala neka udaljena vlada. Šleper je ubrzao pored njih, prevozeći brdašce savijenog i spaljenog čelika.

„Tvoj posao je da voziš napred četvorotočkaš i da se uveriš da ničega ne bude na putu dok se ja približavam. Nikakva osoba. Nikakva životinja. Ništa. Kamenčići su u redu. Ako vidiš duboke brazde, moraš da mi kažeš. Ako vidiš šupljinu, rascep, nešto neobično, obavestiš me. Okej?“

„Da.“

„Naročito treba da zadržiš druga vozila van površine. Moraš da raščistiš automobile, motocikle, koze, stoku, bicikle, bilo šta teško. Napunjena kolica ili kamionet bi mogli da utiču na put i učine površinu neravnom. Razumeš?“

„Da.“

„Određene varijacije na površini su prihvatljive i skoro neizbežne na ovakvom mestu, ali tvoj zadatak je da smanjiš te varijacije, što znači smanjenje broja vozila i svega drugog što koristi ili prelazi put. Je l' tako?“

„Da.“

„Ako naiđeš na značajniju varijaciju površine, zadatak ti je da je popuniš pre nego što stigne RS-80, a ako je varijacija prevelika da bi se popravila, moraš da me pozoveš radiom, ili da se lično vratiš do mene. Onda možemo da procenimo da li se isključujemo da popravimo anomaliju, ili samo asfaltiramo preko nje. Okej?“

„Okej.“

„Kada sam na pola puta do sledeće čaure“, nastavi Četvorka, „ideš i proveriš da budeš siguran da ne postoji ništa i niko u blizini te čaure.“ Ljudima su čaure zanimljive, ali one su za nas sve. One sadrže asfalt i gorivo za RS-80. Ako je i sa jednom nešto petljano, naš posao se završava. Za kompaniju je bilo izuzetno teško da dobije sve čaure ovde. Razumeš?“

„Razumem.“

„Iako su previše teške da bi ih iko podigao, a senzori će nam javiti ako je neko petljao oko čaura, tvoj posao je da osiguraš da nikog ne bude ni blizu sledeće čaure. Niko da je ne dira, da ne sedi na njoj. Ništa slično. Kapiraš?“

„Tako je. Raščisti prepreke, ljudske i neljudske. I nema diranja.“ Opet se Devetka nasmejao kao da je napravio štos. Shvativši da Četvorka nije prijemčiva publika, Devetka se nagnuo kroz prozor koji odvajala zadnje sedište od prednjeg dela i, na iznenađenje

Četvorke i taksiste, otpočeo niz rečenica na lokalnom dijalektu. Četvorka se sada setio da je u Devetkinom profilu naznačeno da govori lokalni jezik; to je bila jedna od malobrojnih kvalifikacija koje je imao.

Dok su napuštali grad i dok su Devetka i taksista živahno razgovarali, improvizovane prodavnice i hoteli ustupili su mesto kolibama i gomilama tinjajućeg smeća. Na obodima grada, kroz veo narandžaste prašine, Četvorka je mogao da vidi gde je početak puta. RS-80 je ležao pored njega, niskopodna mašina obojena bleožutom bojom i obrubljena crnom. Četvorku su bili uverili da je ova mašina skoro nova, da je korišćena samo jedanput, pa i tada za manje od deset kilometara kolovoza.

Devetka je pokazao na nju, a onda su on i taksista uzbuđeno progovorili. Devetka se okrenuo Četvorki. „Kaže da je jednom radio u ekipi putara. On kaže da ne veruje da ova jedna mašina sve radi sama.“

Četvorka je izašao iz taksija i platio vozaču. Bilo je pola devet ujutro, sunce je već bilo visoko iznad drvoreda. Zabeležio je vreme u beležnicu i krenuo prema asfaltnom finišeru. Četvorka je gledao kako Devetka okleva na prozoru taksiste, završavajući pozdrav podužim rukovanjem i burnim smehom. „Ne, ne, ne!“, uzviknuo je vozaču i potrčao da stigne Četvorku.